

Filmeducatie: 3
nieuwe opleidingen

p 4

Zij kozen
een ander vak

p 12

Hoogbegaafde
leerlingen

p 15

KCA

Cultuuronderwijs Oekraïense leerlingen

Kunstles met een vertaal-machientje

Bezig zijn met dans, muziek en beeldende vorming is echt noodzakelijk voor de Oekraïense leerlingen van cultuurprofiel school Het Palet in het Brabantse Hapert. Om te kunnen ontladen én op te laden. De school heeft een aparte vluchtelingeninstroom.

Door Anita Twaalfhoven

FOTO SHUTTERSTOCK

Meer dan 10.000 Oekraïense leerlingen

Volgens een schatting van de Algemene Vereniging van Scholieren zijn er inmiddels meer dan 10.000 Oekraïense kinderen in het Nederlands onderwijs. De meesten stromen het onderwijs in via een internationale schakelklas en op diverse plekken zijn speciale Oekraïense scholen opgericht. Door de grote aantallen kan het ook zijn dat deze leerlingen

meteen in het reguliere onderwijs terechtkomen. Cultuurprofiel school Het Palet uit Hapert, de basisschool uit dit artikel, werkt met een speciale vluchtelingeninstroom. Op tica.nl vind je tips en handige websites voor het werken met Oekraïense kinderen, check 'Zo kun je cultuur op school goed inzetten voor Oekraïense kinderen'.

“Wij waren een van de eerste scholen in de Kempen met leerlingen uit Oekraïne”, vertelt Chantal van Hulst. Zij is interne cultuurcoördinator op basisschool Het Palet en toont zich zeer betrokken bij deze kinderen. “Een tiental kinderen is hier nu, van gezinnen die vlak na het uitbreken van de oorlog zijn vertrokken, en we verwachten meer leerlingen.” Ook voor haar collega Jannette van Gorp, docent beeldende vorming, betekent dit werk zeer veel. “Je moet bedenken, alles is hier nieuw voor ze en in de talige lessen zijn nieuwkomers vooral bezig met wat ze allemaal nog niet kunnen. In de

kunstlessen kunnen ze lekker met hun handen werken en ervaren wat ze goed doen. Dat geeft weer zelfvertrouwen.”

Wat is jullie aanpak?

Van Hulst: “Onze schoolblog is: Veelzijdig leren om kleurrijk te leven. Het gaat erom dat de kinderen goed zijn toegerust om hun verhaal te vertellen. Met verschillende middelen, van taal tot dans, muziek en multimedia. Dat is voor alle kinderen belangrijk en voor vluchtelingen die de taal nog niet spreken des te meer.”

Van Gorp: “Met hen werk ik vaak in kleine groepjes van vier of vijf, zodat er meer rust en aandacht is. Ik bied structuur, maar ook ruimte om zelf aan de slag te gaan. Bijvoorbeeld een schilderij

maken van je eigen tekening of met gips en metaal draad een beeldje bootsen van je lievelingsberoep. We vinden het belangrijk dat de activiteiten betekenisvol zijn voor de kinderen en dat ze met hun handen én hun hart kunnen werken.”

De kinderen spreken vaak geen woord Nederlands.

Van Hulst: “We hebben het geluk dat we als school een beroep kunnen doen op een Oekraïense mevrouw die ook Nederlands spreekt. Soms vertalen we met Google Translate en we hebben ook zo'n handig vertaalmachientje, zodat je in alle talen met elkaar kunt praten. De leerlingen

Lees verder op pagina 3

Structuur en rust

Vervolg van pagina 1

telken ook voor elkaar, want de een kent al meer Nederlandse woorden dan de ander. Zo maken kinderen al vanaf hun eerste dag vriendjes in de klas."

Van Gorp: "De beeldende kunstlessen zijn vaak vakoverstijgend, vooral in combinatie met taal om de kinderen zo snel mogelijk Nederlands te leren. Met goudstift het alfabet in mooie sierletters tekenen of de letters van je eigen naam leren solderen. Kinderen hebben een sterk beeldgeheugen. Als je een woord aan een beeld koppelt, blijft het veel beter bij ze hangen. Samen cijfers en letters uitbeelden met je lichaam vinden ze ook heel leuk."

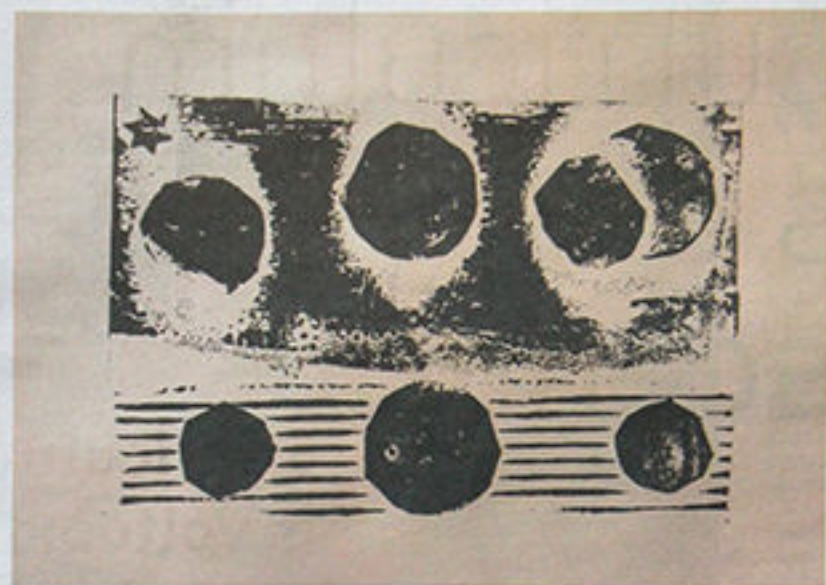
Van Hulst: "Het onderwijs in Oekraïne is sterker op de cognitieve gericht en je merkt dat de ouders de kunstlessen in eerste instantie niet zo belangrijk vinden. Maar als ik uitleg dat het vakoverstijgende lessen zijn, die ook belangrijk zijn om taal en rekenen te leren, gaan ze om."

De kinderen kampen mogelijk met trauma's.

Van Gorp: "We zijn niet doorbewust bezig met traumaverwerking, maar je kleist wel terwijl je met ze werkt en dan komen er natuurlijk ook herinneringen boven. 'Mijn broer is doodgegaan', zegt een jongetje dan ineens, terwijl hij zit te tekenen. Ontspannen reageren en vertrouwen geven dat je mag laten zien en horen hoe je je voelt, praten, dat is het beste, vinden ze allebei. **Van Hulst:** "De Oekraïense kinderen die nu bij ons zijn, zijn tijdig met hun ouders gevlucht en hebben nog relatief weinig van de oorlog meegemaakt. Door

Christa van Hulst
"Oekraïens onderwijs is sterker op cognitieve gericht"

BEELDEND WERK VAN EEN LEERLING VAN HET PALET. FOTO: HET PALET

de ervaring met de leerlingen uit Syrië weten we wat we kunnen verwachten als er nieuwe vluchtelingen aankomen."

Krijgen de kunstdocenten hierin begeleiding?

Van Hulst: "Doordat we met overzichtelijke opdrachten en in kleine groepjes werken, bieden we structuur, rust en een veilig werkklimaat. Trauma's komen vaak in een later stadium naar boven en meestal onverwacht. Een van onze collega's is daarin opgeleid: hoe je trauma's kunt herkennen en hoe je hier het beste mee om kunt gaan. De school werkt samen met specialisten van het Centrum voor Passend Onderwijs, die als het nodig is kinderen in de klas komen observeren en de docenten tips kunnen geven."

Cultuureducatie betekent veel voor deze kinderen. Docent beeldende vorming Van Gorp greift het voorbeeld van een jongen die zichzelf tekende in een groot veld narcissen. "De ontspanning straalde van de tekenaar af. Door kunst kun je nieuwe beelden bieden en een nieuw perspectief laten zien. Een andere leerling, een meisje van negen jaar dat nog heel stiltoesjes is, deed een lesje met kleuren en vormen. Ze schilderde een kippetje uit een ei en die tekening heeft ze zelf gevestigd om er daarna een schilderijtje van te maken. Dan zie je de stress uit haar lichaam verdwijnen. Drama, danses, beeldende vorming en muziek zijn écht noodzakelijke lessen voor ze om te kunnen ontladen én op te laden. Met de

kunstlessen spreek je een ander gebied aan, zodat ze weer een nieuw stukje van zichzelf leren kennen en hun persoonlijkheid ontwikkelen. Dat je er als meesters mag zijn, daar gaat het om."

Volgt de vluchtelingenklas ook wel eens samen met de andere leerlingen cultuuronderwijs?

Van Hulst: "Laatst kreeg een groepje kinderen djembé-les met de Brabantse kinderen en dan zie je ze genieten. Vluchtelingen willen helemaal geen vluchtelingen zijn en het liefst gewoon les krijgen in de reguliere klassen. Dat kan natuurlijk ook, samen dingen doen en maken. Dansen, gymmen en zingen gebeurt vaak allemaal samen. Soms gaan ze in gemengde groepjes naar de muziekles en cultuurbezoek is ook gezamenlijk, zoals een reisje naar het Bakkerijmuseum, een prehistorisch dorp of een lokale galerie."

Er is dan geen verschil in benadering, vinden beiden, maar ze twijfelen toch even. Tijdens een van de projecten werkten zij met het thema 'monniken en ridders'. Toen viel toch op dat een Nederlands kind minder bang is om met een wapen te spelen.

Nog tips voor andere scholen met Oekraïense leerlingen?

Van Gorp: "Ik adviseer te werken aan de hand van duidelijke opdrachten en praktische kaders, zoals een boekje maken of een kartondruk met drukinkt. De methodes van *Creëer en Leer* voor beeldende vorming werken erg goed in de vluchtelingenklassen. Met herkenbare

Jannet van Gorp
"Dat je er als mens mag zijn, daar gaat het om"

thema's, zoals de seizoenen, en opdrachten die gericht zijn op waarnemen, verbeelden en ruimte geven aan de eigenheid van de kinderen. En als je iets in de klas wilt bespreken, is daar gemakkelijk een kunstles bij te vinden. Ook reguliere leerkrachten die met de handen in het haar zitten kunnen ermee aan de slag."

Van Hulst: "Blijf vooral veel uitproberen. Wij leren zelf ook weer elke dag iets nieuws!"

Over de vluchtelingenklas van Het Palet maakten Peter en Petra Laster in 2017 de bekroonde documentaire *De Kinderen van Juf Kiet*. Terug te zien via npostart.nl.

Nieuws

Advies: meer geld voor cultuurcoaches

LKCA deed onderzoek onder gemeenten naar de Brede Regeling Combinatiefuncties (BRC). Hoe zetten zij de cultuurcoaches in? Welke kansen en uitdagingen zien zij?

Er zijn twee typen cultuurcoaches: de een werkt in en rondom school, de ander in de wijk. Als voornaamste doelgroepen worden door de laatste groep (kwetsbare) jongeren of (kwetsbare) ouderen genoemd. De focus ligt op welzijn te liggen, want er worden maar weinig zorgpartners genoemd. Gemeenten blijven moeite te hebben duidelijke doelen voor cultuurcoaches te formuleren. Opvallend is dat respondenten vooral praten over (het bereiken van) doelgroepen in plaats van doelstellingen. De onduidelijke opdracht en rolverdeling maakt het voor zowel aanbieders als partners (bijvoorbeeld scholen) moeilijk om te bepalen bij wie ze aan kunnen kloppen voor welke ondersteuning.

De regeling levert een ongelijk aantal BRC sportcoaches en cultuurcoaches op: er zijn veel meer sport- dan cultuurcoaches. De onderzoekers bevelen dan ook aan meer geld beschikbaar te stellen om het aantal cultuurcoaches te verhogen. Ook adviseren ze te werken met een realistisch normbedrag, zodat de Fair Practice Code kan worden toegepast. En: breid het aantal uur per cultuurcoach uit, koppel activiteitenbudget aan de cultuurcoach en zorg ervoor dat cultuurcoaches een goede afspiegeling zijn van de maatschappij om (groepen) inwoners beter te bereiden.

In juni wordt de nieuwe Brede Regeling Combinatiefuncties openbaar gemaakt. Meer onderzoeksresultaten én alle aanbevelingen voor het vervolg van de regeling lees je in *Cultuurcoaches onder de loep*.

CULTURCOACHES ONDER DE LOEP STAAT OP LKCA.NL